

DDG gazet 06 2004

Redactioneel 2+3

Gastcolumn:

Ryclef Rienstra 4

Dutch dummies 5-7

Erelidmaatschap

Paul Verhoeven 8+9

Interview met Jaap Nieuwenhuis 10-12

Spiegel van bezuinigingen 13-15

B R I E F A A N M E D Y V A N D E R L A A N

Zwartboek Hilversum

Dinsdag 22 juni jl. kreeg staatssecretaris Medy van der Laan uit handen van haar partijgenoot Bert Bakker een zwartboek overhandigd. Dit document is opgesteld door initiatiefnemers Paul Cohen en Ingeborg Beugel en trekt aan de alarmbel over de bedreigde kwaliteit van programma's in de radio-, tv- en filmsector, als gevolg van het huidige beleid van de Publieke Omroep. Hieronder hun brief aan de staatssecretaris.

In naam van het McKinsey-rapport vindt op dit moment het meest stupide kennis- en kapitaalvernietigende bezuinigingsbeleid in de geschiedenis van de Publieke Omroep plaats. Heren in pakken van McKinsey hebben gesproken met andere heren in pakken: de omroepbazen. Niet met een redacteur, of een maker, of een filmer. Het overgrote deel van omroepmedewerkers in vaste dienst bestaat uit buromedewerkers, produktiemensen, een paar redacteuren, administratief personeel en, uiteraard, managers. Als we de nieuwsprogramma's en -rubrieken buiten beschouwing laten, worden bijna alle kwaliteitsprogramma's bij de Publieke Omroep vervaardigd door zelfstandigen, hetzij in opdracht van de omroep zelf, hetzij via onafhankelijke produktiehuizen. Regisseurs, producers, schrijvers, cameramensen, geluidsmensen, editors, designers, lichtontwerpers, grips, decorontwerpers, visagisten etc., vrijwel allemaal zijn ze zelfstandig.

Uit: *Strijd der Votharding*

Deze vaklieden zorgen gezamenlijk voor bijna alle films en documentaires die een hoge waardering krijgen en prijzen winnen in binnen- en buitenland. Geen enkele Gouden Kalf-winnende film is niet door onafhankelijke professionals gemaakt. Bijna alle programma's die op internationale festivals de aandacht trekken zijn, weliswaar met steun van de omroep, buiten 'Hilversum' vervaardigd. Kortom, voor de instandhouding van kwaliteit is de Publieke Omroep afhankelijk van honderden freelancers. Dit zijn de mensen zonder atv-dagen of vakantie-toeslagen, die uit liefde voor hun vak en om hun reputatie hoog te houden met veel goodwill en toewijding klaar staan om een film of programma tot de hoogst haalbare kwaliteit te brengen. Waar een

normale werkdag 8 uur duurt, is voor een freelancer 10 uur standaard, maar vaak wordt het meer. Dat geeft niet, zolang de waardering en honorering enigszins in verhouding blijft staan tot de inzet en de kwaliteit van het werk.

Na onderzoek bij honderden freelancers, o.a. via de bij de Federatie Filmbelangen aangesloten verenigingen, kan geconcludeerd worden dat:

- de inhoudelijke kwaliteit van programma's steeds meer onder druk komt te staan;
- de budgetten structureel worden verlaagd;
- de werkgelegenheid voor zelfstandige vaklieden terugloopt;
- het voortbestaan van vele zelfstandige (leenmans-)bedrijven gevaar loopt.

Terwijl in het McKinsey rapport wordt gesteld dat 'de besparingsmogelijkheden geen afbreuk (mogen) doen aan de continuïteit en de versterking van de programmatische en vernieuwende kwaliteit van de publieke omroep', blijkt vooral uit het recente beleid van de Publieke Omroep dat de manier waarop bezuinigingen worden ingevoerd het tegendeel bewerkstelligt. Want om de bezuinigingen door te voeren is de Publieke Omroep bezig te snoeien op de makkelijkste en tegelijk meest kwetsbare plek, namelijk bij de zelfstandigen. De laatste tien jaar zijn de marges voor zelfstandigen al veel smaller geworden. Steeds meer is de (dag-)prijs, en steeds minder de persoonlijke kwaliteit, het criterium geworden op basis waarvan iemand wordt gevraagd zijn of haar vak uit te oefenen.

Met het eenzijdig opleggen van lagere prijzen, zoals de Publieke Omroep momenteel doet, wordt een grens overschreden. Alleen de grootschalige bedrijven, waar televisiewerk een routine is, waar het personeel inwisselbaar is en weinig plaats is voor originaliteit, zullen kunnen overleven. Veel zelfstandigen zullen het loodje leggen. De grootste groepen zelfstandigen zijn:

- de camera- en geluidsmensen;
- de editors;
- de makers/regisseurs.

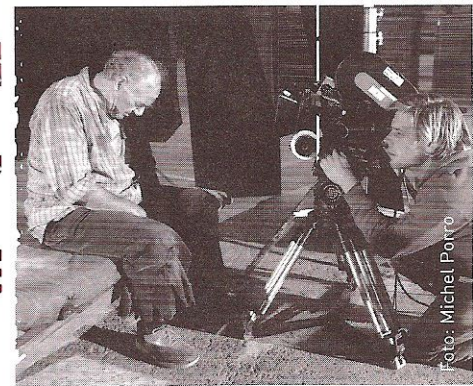
Camera- en geluidsmensen

De hoog opgeleide zelfstandige camera- en geluidsmensen, die bij tal van programma's hun kwaliteit hebben bewezen, krijgen vanuit de Publieke Omroep te maken met opgelegde prijsverlagingen,

gebaseerd op de bulk-prijsafspraken voor nieuwsploegen in dienst van grote bedrijven, die contractueel honderden draaidagen per jaar afleveren. Deze dienstverlening is structureel anders dan het specialistische werk van vele zelfstandigen, waarbij betrokkenheid, inhoudelijke verdieping en culturele belangstelling zich vertaalt in compositie, opbouw, ritme en überhaupt een hoogwaardige beeld- en geluidskwaliteit. De omroep hanteert nu een beleid van take it or leave it, waarbij onderbetaalde programmamakers worden gedwongen te werken met slechts diegenen die zich hebben geconformeerd aan gemiddelde prijsverlagingen tot 25% (dit echter zonder een gegarandeerd aantal draaidagen). Indien dit beleid wordt doorgezet zal de beroepsgroep van deze vakspecialisten uitdunnen. Er zijn al voorbeelden te noemen van hoog gekwalificeerde freelancers die uit noodzaak tuinman of theeverkoper geworden zijn. Een van de beste geluidsmensen in Nederland, met een lange lijst van speelfilms en documentaires op z'n naam, is onlangs in Frankrijk een café-restaurant begonnen. Los van het financiële aspect was hij de belediging beu om, met tientallen jaren ervaring, steeds maar voor afgedwongen dump-prijzen te moeten werken. Een verschraling in deze beroepsgroep zal leiden tot het verlies van datgene waarin de Publieke Omroep zich onderscheidt van de commerciële omroep.

Editors

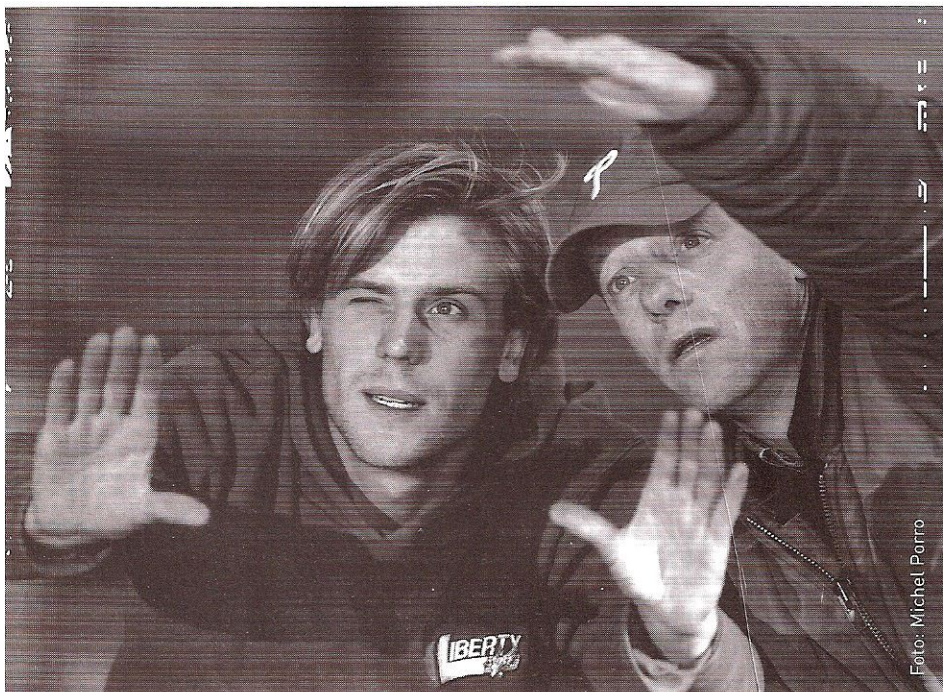
Bij de editors is het niet anders. Ook daar wentelt de Publieke Omroep de vereiste bezuinigingen af op de zelfstandig

Uit: *Strijd der Volharding*

opererende bedrijven buiten de omroep. Een bedrijf waar vele topregisseurs van Nederland met de beste editors hun films monteren krijgt een rondschriven toegestuurd waarin prijsverlagingen van tussen de 12,5 en 33,3 % worden aangekondigd, alsof de omroep geen afnemer maar een aanbieder is. Een editor wordt in de brief 'technicus' genoemd (kennelijk bestaat bij de omroep de indruk dat montage slechts een kwestie is van knoppen drukken), maar wordt wel geacht ruim 30% minder te verdienen dan bijvoorbeeld een verwaringsmonteur (€ 37,50 per uur tegenover € 55 per uur). Dit soort bedrijven, die de laatste tien jaar met steeds smallere marges hun werk hebben voortgezet, dreigt van het toneel te verdwijnen als de Publieke Omroep weigert in te zien dat juist deze 'buitenwacht' aan de basis staat van kwaliteitstelevisie.

Met de komst van relatief goedkope montagesystemen voor huiscomputers stimuleert de omroep regisseurs steeds meer om thuis zelf te monteren. Dat is inderdaad goedkoper, maar de kwaliteit lijdt eronder.

Cameraman Wouter Westendorp met Paul Cohen

De makers/regisseurs

Bij de publieke omroep zitten relatief weinig makers in vaste dienst. De flexwet heeft vijf jaar geleden deze toch al niet zo grote groep werknemers flink uitgedund. Voor veel makers en redacteurs gaf deze goed bedoelde wet de genadeklap. Hij heeft precies het tegendeel opgeleverd van wat die beoogde. Bij sommige omroepen, zoals de VPRO, heeft het een waar slagveld opgeleverd: iedereen met een freelance-contract vloog eruit. In plaats van dat de flexwet de makers (werknemers) tegen de machtige omroepen zou beschermen, heeft het de omroepen een efficiënt wapen in handen gespeeld om mensen tot het uiterste te kunnen 'gebruiken', en dan zonder pardon

af te serveren. Makers in vaste dienst hebben de laatste jaren veel moeten inleveren, vooral op het gebied van secundaire arbeidsvoorwaarden. Ook de zelfstandige makers hebben de afgelopen jaren moeten worstelen met veel te lage salarissen en met onbegrip van de omroepbazen over wat het werk van een maker/regisseur nu eigenlijk inhoudt. De Dutch Directors Guild is sinds twee en een half jaar in onderhandeling met het HoCo, het Honorarium College van de Publieke Omroep, om voor documentairemakers tot een redelijke overeenkomst te komen wat betreft honorering en het overdragen van rechten. Wanneer deze overeenkomst door handtekeningen wordt bekrachtigd, zou dit een voorbeeld

kunnen vormen voor andere branche-genoten - in de eerste plaats de dramaregisseurs (maar zover is het op dit moment nog niet).

De zelfstandige documentairemakers lijken zich nu met succes te kunnen organiseren. Waarom zouden ze nu dan ook aan de bel trekken? Het lijkt tegenstrijdig. Maar juist op het moment dat deze beroepsgroep een vinger achter de deur krijgt en hopelijk beter betaald zal krijgen - in tegenstelling tot de vaste werknemers overigens - lopen ze tegen de McKinsey-muur. Door de bezuinigingen komt er minder werk. En als ze het voor elkaar krijgen om een project te realiseren zijn ze gedwongen om met de goedkoopste, dus minst gekwalificeerde, geluids- en cameramensen te werken. Van deze makers wordt wel kwaliteit verwacht. Als ze minder goed werk afleveren omdat ze met goedkope, minder betrokken mensen moeten werken, worden zij erop afgerekend. Juist voor de mensen die verantwoordelijk zijn voor de inhoud van een programma is het essentieel dat de botte bijl die nu door de zelfstandigen maait, wordt gestopt.

Ingeborg Beugel, programmamaker
Paul Cohen, cameraman/regisseur

Deze brief is vergezeld gegaan van een dossier waarin vele professionals kond hebben gedaan van hun ervaringen. Bij het samenstellen van deze Gazet was nog niet bekend hoe er vanuit Den Haag op het zwartboek is gereageerd. Voor actueel nieuws: www.directorsguild.nl

De documentaire verdwijnt

Meer talent maar minder geld en uitzendtijd op televisie

Het aantal documentaires op de Nederlandse tv neemt af, terwijl er wel meer talent is. Extra geld van het kabinet gaat nu deels naar dit kwetsbare genre. De vraag is: hoeveel?

Door TOM ROODUIJN

AMSTERDAM, 2 MAART. Het aantal documentaires op de Nederlandse televisie neemt drastisch af. „Terwijl er steeds meer getalenteerde documentairemakers komen en hun werk in het buitenland steeds meer waardering krijgt, worden de uitzendmogelijkheden en middelen sterk verminderd”, zegt Paul Cohen, lid van de Beleidsgroep Documentaire, waarin producenten, makers en omroepen vertegenwoordigd zijn.

De Humanistische Omroep (Human) en de IKON zenden vanaf volgend seizoen jaarlijks achttien documentaires minder uit. Op last van het Commissariaat voor de Media moeten zij een substantieel deel van hun zendtijd inleveren. Ook zijn er jaarlijks 44 cultuurdocumentaires minder door de samenvoeging van *Het Uur van de Wolf* (NPS/VPRO) en *Close-Up* (AVRO) op 1 september 2006. Verder moet de maatschappelijke documentaire behoorlijk inleveren. NCRV *Dokument* krijgt nog maar geld voor dertig in plaats van veertig documentaires per jaar.

‘Dit jaar is er een recordaantal subsidieverzoeken’

„Het korten op de uitzendtijd is een enorme adering bovenop de korting die al was ingezet”, zegt Cohen. Het gaat volgens hem daarbij vooral om de persoonlijke, met filmische middelen gemaakte, creatieve documentaire en niet om programma's met een documentair karakter als *Profiel* of de portrettenreeks van Paul Rosenmöller. Uit berekeningen van Cohen blijkt dat het aantal uitzendingen voor documentairemakers sinds 2004 met een vijfde tot een kwart is verminderd.

Volgens Annemiek van der Zanden, namens de NPS eindredacteur van *Het Uur van de Wolf* en *Holland Doc*, betekent deze forse te-

De documentaire *Zij gelooft in mij* over André Hazes trok veel kijkers.

ruggang een 'kaalslag in het beroepsveld'. „De Nederlandse documentaire staat internationaal hoog aangeschreven en wint vaak prijzen. Maar je kan succesvolle, prijswinnende documentaires niet op bestelling maken. Daarvoor moeten er een productie, continuïteit en een oeuvre bestaan. Je hebt ten minste 120 documentaires per jaar nodig om een gezonde industrie op poten te houden.” Binnen de publieke omroep wordt volgens haar niet goed nagedacht over de gevolgen op lange termijn. „Dat is zorgwekkend. Maar gelukkig wordt er nu opnieuw gekeken naar de cultuurprogrammering van de Publieke Omroep, dus ik ben hoopvol.”

Ook Bert Janssens, directeur van de Humanistische Omroep waar noodgedwongen flink in documentaires is geschrapt, ziet lichtpunten. De twee maal vijftig miljoen euro's die volgens het regeerakkoord de komende twee jaar naar de Publieke Omroep vloeien, zouden onder meer zijn bestemd voor de documentaire. Ook ziet Janssens veel in de samenwerking met de culturele sector, zoals op het digitale kanaal *Cultura.nl*.

Het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties (Stifo), het belangrijkste subsidiefonds voor door de Publieke Omroep uitgezonden documentaires, vestigt eveneens de hoop op

de in het regeerakkoord toegezegde extra middelen. „De raad van bestuur heeft gezegd nu echt werk te willen maken van het kwetsbare artistieke product”, zegt Stifo-directeur Hans Maarten van den Brink. „Dit jaar hebben we een recordaantal subsidieverzoeken voor documentaires. Van de documentaires waarover positief is ge-

Prestatiecontract

- De Beleidsgroep Documentaire pleit in een brief, die komende week naar minister Plasterk van OC&W gaat, voor een minimum van 120 echte documentaires per jaar. Daarmee wordt de onafhankelijk geproduceerde documentaire film bedoeld die het stempel draagt van de maker.
- Jelle Peter de Ruiter (NCRV) van de werkgroep Documentaire van de Publieke Omroep: „Behalve voor zo'n 'prestatiecontract' pleiten we voor serieuze budgetten en een goede plek op de publieke zenders.”
- De raad van bestuur van Publieke Omroep reageerde positief, meent De Ruiter. „Het omroepbestuur overweegt nu geld apart te zetten.”
- De Ruiter. „Nu nog moeten we driekwart tot viervijfde van de financiering voor een documentaire bij andere fondsen zoeken. De balans is zoek.”

adviseerd, kunnen we maar iets meer dan de helft toewijzen. Dat is hier nog nooit vertoond. Daarom is het extra omroepgeld, waarvan een deel door omroepvoorzitter Bruins Slot al is bestemd voor de kunstzinnige genres, van harte welkom.” De prangende vraag luidt nu hoe dat extra geld wordt besteed. „Wij zijn ervoor het te bestemmen voor kunst, drama en documentaire”, zegt Van den Brink. „Dit fonds is bij uitstek de brug tussen de wereld van de omroep en van kunst en cultuur.”

Volgens Lennart van der Meulen, netcoördinator van Nederland 2, zit de documentaire in het nieuwe seizoen geenszins meer in een verdomhoekje: „Het is dit seizoen gelukt om een nieuwe rubriek op te zetten voor de mooiste auteursdocumentaires, *Holland Doc*, gekoppeld aan een themakanaal dat wordt doorgegeven door de kabels.” De documentaires worden na NOVA geprogrammeerd. Ook kondigt hij voor dit en volgend jaar grote nieuwe documentaire producties aan: *Allemaal Film*, de geschiedenis van de Nederlandse speelfilm; *In Europa*, een verfilming van het boek van Geert Mak in 35 keer 40 minuten; *Het verleden van Nederland*, een multimediale documentaireserie over de canon van de Nederlandse geschiedenis, en een nieuw prestigieus project over de Tweede Wereldoorlog.